

Žamberk
Žamberk 1963, str. 16.

Pro první informaci návštěvníků a v zájmu propagace města a okolí vydala školská a kulturní komise spolu s Osvětovou besedou při MěstNV v Žamberce malou, ale sličnou brožurku. Na šestnácti stránkách je čtenář stručně seznámen s dějinami města, jeho místopisem a památkami, kulturní historií i dnešním životem spolu se stručným výčtem vděčných míst v okolí. Několik vskutku pěkných fotografických záběrů J. Mergance, perokreseb E. Landy a mapa jen zvyšuje přitažlivost a hodnotu malé, ale šťastné publikace (proč současně nebyly vydány cizojazyčné mutace, jak bývalo dříve samozřejmostí?).

Brožurka je vítaným prvním zdrojem informací o velmi krásném koutě Orlických hor při bývalé zemské bráně. Jistě nevyjádřím pouze za svou osobu přání, aby se nejnáchodnější části Hradecka dostalo solidní a moderní vlastivědné monografie, která by nahradila dávno rozebrané Žambersko (Žambersko. Vlastivědný popis. Za součinnosti učitelstva zpracoval J. Štěch. Žamberk 1933, stran 171) a aby si historici více všímali dějin Žamberecka a Kyšperska, kde je možno vytěžit jistě množství zajímavých momentů; samotný Žamberk např. má starou a nedokončenou, těžko dostupnou, ale také nevyhovující monografii (Dr. Eduard Albert — P. Karel Chotovský, Paměti žamberské. Vídeň b. let., na pokračování v sešitech).

Rovněž by bylo vhodné se zamyslet, zda by nebylo potřebné vydat obdobné brožurky pro další místa v pohraničí, zejména pro ta, která byla po roce 1945 nově osídlena a jejichž obyvatelé by se rádi seznámili s minulostí svého nového domova, kde již definitivně zakotvili.

Jaroslav Šála

Vilém Nezbeda.

Z dob choceňských hrdelních soudů
Vydalo Orlické muzeum v Chocni 1965, stran 47.

Poměrně došti měst dnešního Východočeského kraje má zachovanou knihu práva útrpného, tzv. černou nebo smolnou knihu — např. Stárkov, Náchod, Dvůr Králové nad Labem, Pardubice aj. Jsou důležitými prameny pro poznání právních, hospodářských, kulturních, náboženských atd. dějin našeho lidu v městech i na venkově zhruba od XVI. století.

Závažnost tohoto historického materiálu docenil snad jako prvý z českých

historiků již Zikmund Winter (Kulturní obraz českých měst, II. díl, Praha 1892). Z některých smolných knih, které lákaly svými příšernými zápisy, byly dříve známy pouze některé rozsudky publikované časopisecky nebo ve starších vlastivědných monografiích; edice broumovské (Franz Weiss, Das Braunauer Blutbuch. Jahrbuch des Deutschen Riesengebirgs-Vereines Sitz Hohenelbe. Roč. 16, 1927, str. 108—243) byla výjimkou. Další knihy teprve čekají na své „objevení“ — např. rukopis z Police nad Metují. Snaha zpřístupnit veškeré zachované smolné knihy vedla po druhé svět. válce k založení edice Obrazy ze staročeského soudnictví, ve které vyšly knihy ze Smidar, Solnice a Dobrušky. Edice, která měla obsahovat všechny české smolné knihy, zůstala bohužel nedokončena.

Městský archivář Vilém Nezbeda ve své nové publikaci chtěl upozornit na méně známé smolné knihy choceňské, které mají zápisy z let 1618—1775 (Fr. Oberpfalcer, který se pokusil o systematickou studii o útrpném právu, choceňské rukopisy zřejmě neznal — viz jeho práci Vyznání na mučidlech. Praha 1937). Ve čtyřech kapitolách Nezbeda seznamuje čtenáře s vývojem choceňského soudnictví, popisuje zachované rukopisy choceňských smolných knih, rozebírá jejich zápisy a správně poukazuje na třídnost feudální justice. Světlčení dokládá hojnými citacemi a deseti zdařilými reprodukcemi. Celá publikace je tištěna na velmi pěkném papíře.

Je vžitým zvykem, že recenzent upozorní na některé nedostatky publikace. Nejímak se chci zachovat i já:

I když jde o knihu určenou širokému okruhu čtenářů, bylo — podle mého soudu — zbytečné otiskovat staré zápisy netranskribované, nepřevedené do dnešního pravopisu. Chtěl-li autor čtenáři umožnit, aby „mohl nahlédnout aspoň zčásti do tajů, způsobů a pravopisných zvyklostí středověkých písařů“ (viz pozn. na str. 9), stačil k tomu pouze jeden text a ostatní se měly transkribovat podle běžných a vžitých pravidel, jako u textů, které Nezbeda v závěru zařadil.

U některých zápisů nejsou některé výrazy dostatečně vysvětleny. Např. Jedlina je ves — dnes část Slemena — na Rychnovsku, u které býval poplužní dvůr (str. 37. „že vzal pod jedlinou u toho dvora“), „dudek“ byl název pro polskou minci — třígroš (na str. 38 výraz nevysvětlen), slovo „lemprot“ (str. 38) vzniklo z němčiny (Löhne-Brot), je to název poplatku placeného pekařům za upečení chleba z doneseného materiálu — dnes se používá výrazu „pečné“.

Nesdílím také plně názor Radovana Dvořáka (viz Pochodeň roč. 54, č. 148 z 19. června 1965, str. 3), že „závěrečné statistické údaje . . . naznačují sdata-tek třídní charakter středověké soudní praxe“. Nezbeda totiž sestavil pouze jeden přehled rozsudků pro období 1598—1753, ale pro přesný rozbor bylo by zapotřebí udělat jednu statistiku pro období do roku 1627 a druhou pro léta 1628—1753, abychom dostali nezkreslený obraz (před rokem 1627 např. neexistují rozsudky smrti pro vyznávání nekatolického náboženství, které

jsou typické pro XVIII. století; v XVII. století jsou mírnější tresty pro mravnostní delikty a pro krádeže než v stol. XVI. atd.).

Přes těchto několik připomínek však považuji Nezbedovu práci za podnětnou a za vskutku dobrý příspěvek k naší vlastivědné literatuře.

Jaroslav Šůla

OPRAVY TISKOVÝCH CHYB

Prosíme čtenáře, aby si v 1. čísle našeho sborníku laskavě opravili následující tiskové chyby:

Str. 64 — Pozn. 33a místo „rpč. 0 — 1946“ správně „roč. I — 1946“.

Pozn. 34 místo „ČSAV 1935“ správně „ČSAV 1953“.

Str. 104 — 2. řádek shora, místo „1652“ správně „1562“.

Str. 107 — 9. řádek zdola, místo „26. ledna“ správně „29. ledna“.

Str. 127 — 8. řádek zdola, místo „Mnešingerovi“ správně „Muešingerovi“.

Str. 128 — 10. řádek shora, totéž.

Str. 141 — 6. řádek shora, místo „Fügrelové“ správně „Fügnerové“.

Str. 144 — 18. řádek shora, místo „Svazu moravských muzeí“ správně „Svaz muzeí“.

Str. 144 — obrazová příloha, místo: „Barokní socha Krista z vamberecké dílny sochaře Mělnického“ správně „Replika Kristovy sochy ze Sopotnice ve Vamberku, Tyršova ul., od Jana Kroupy, řezbáře z Potštejna“.

Str. 156 — 15. řádek shora, místo „Weisses Golg“ správně „Weisses Gold“.